

Helytállásért elismerések: 2013. aug. 4., Holokauszt Emlékközpont

ANKER SÁNDOR

Anker Sándor, a komáromi méntelep méneskari tisztjeként ellenszenvvel fogadta a katonai vezetés egyre erősödő német-nácibarát politikáját. A méntelep parancsnokaként bújtatott és mentett meg számos munkaszolgálatost azzal, hogy formálisan építkezési munkára fogadta be őket. A tiltó rendelkezések, sőt megfigyelések és feljelentések ellenére, saját életének veszélyeztetése árán is segítette a kapcsolattartást családtagjaikkal, hozzátartozóikkal. A megmentettek, Bajor László, Deutsch Dezső, Deutsch Ignác, Fischer Ernő, Kiss Béla, Kohn Károly, Rosenberg Ferenc, Szarvas József és Wilhelm Dezső nyilatkozatokban fejezték ki hálájukat az irántuk tanúsított jóindulatért, segíteni akarásért és példamutató emberséges magatartásért.

BÁCSKAI SÁNDOR MÁTYÁS

Bácskai Sándor vendéglője Baján, a Madách utca 1 szám alatt, közvetlenül a gettó szomszédságában volt. Családjával a Madách utca 27 szám alatt laktak. Bácskai – súlyos retorziókat kockáztatva – állandó kapcsolatban állt a Madách utcai óvodába bezsúfolt zsidókkal. Közbenjárt betegek, öregek érdekében a városi hatóságoknál és a helyi német parancsnokságnál. Sok zsidónak pénzt adott, illetve tőlük értékeket vett át, amelyeket hazaérkezésükig számukra megőrzött. Bernhardt Sándor polgármesterrel készletelni próbálták a deportáló szerelvények indítását. Különböző ürügyekkel sokak életét megmentették, például arra hivatkoztak, hogy a városnak halaszthatatlan közérdekű munkák elvégzésére zsidó mesteremberekre van szüksége, vagy éppen a városban mutatkozó járványveszély leküzdéséhez nélkülözhetetlenek a zsidó orvosok. Bácskai Sándornak és feleségének köszönhető, hogy a szomszéd Szász családot és a velük egy házban lakó Czukor Sándor családját sem hurcolták el.

BÉKI ISTVÁN

Béki István, rendőrfelügyelő, 1944. november 15-én kimenekítette Barabás Pétert, édesanyját és nagymamáját a budapesti gettóból, a VII. kerületi Akácfa utca 27. számú házból. Elvezette őket a Pozsonyi út 16. alatti védett házba, s később élelemmel is segítségükre volt. Béki Istvánnak mások is köszönhetik életüket. Menlevelet szerzett több zsidó családnak, és azok közül is többet kivitt a gettóból, akik nem rendelkeztek menlevéllel. Barabás Tibor, Kossuth díjas író, meg is írta Béki István bátor tettét 1971-ben kiadott könyvében. Huszonhárom mentett személy nyilatkozata tanúsítja az embermentést.

Helytállásért elismerések: 2013. aug. 4., Holokauszt Emlékközpont

Dr. BODOKY RICHÁRD

Dr. Bodoky (Biberauer) Richard a Filadelfia Diakonissza Intézet alapítója és Bethesda Kórház Igazgató lelkésze volt 1939-től 1951-ig. A diakonisszák a református egyház oltalmában fogadalmat tett, lelki gondozást, szociális, nevelői munkát, elsősorban betegápolást rendi közösségben, hivatásszerűen végző nők voltak. Szabó Magda Abigél című regényében Zsuzsanna testvér alakjában mutatta meg áldozatos tevékenységüket. A II. világháború alatt a rend tagjai mentési szolgálatot is vállaltak. Dr. Bodoky (Biberauer) Richard javaslatára az árván maradt zsidó gyermekek számára otthonként ajánlották fel a Noszvajon álló intézeti házat. A mentés során a Bethesda Kórház sokáig átirányító állomásként működött, ahol a rászorultakat árja-papírokkal, hamis igazolványokkal és újonnan gyártott családfákkal látták el. Többek között, a diakonisszák által mentett számos személy között volt a színész Latabár testvérek édesanyja is.

BORS IRMA

Bors Irma irgalmas rendi kedves nővér, zenepedagógus életében embermentő tetteiért nem akart elismerésben részesülni, bár a megmentettek – köztük tanára, Kodály Zoltán is, akit az üldözések idején zsidó származású feleségével együtt bújtatott – szorgalmazták, hogy a Világ Népeinek Igazai közé kerüljön. A kezdeményezést folyamatosan azzal hátrította el: „Ne, nem azért tettem.”. Az 1993. március 9-i halálát követő temetésen egyik tanítványa nekrológiájában így méltatta bátor kiállását: „Az üldöztetés idején zsidó társait mentette. A veszélyes időkben Kodályék a Szent Teréz Intézet pincéjében rejtőztek, amint azt Kodály levelei is tanúsítják. Bors Irma megmentette az újpesti Kórház főorvosát is és sok más hozzáfutót, úgy, hogy keresztlevelet szerzett számukra. Ezért később a Fő utcai börtönben kellett „számot adnia.” A „zsidó személyek” megkülönböztetését előíró, sárga csillag viseléséről szóló gyalázatos rendelet érvénybelépésének napján – saját és tanítványai elmondása szerint – tiltakozásul rendi ruhájára tűzött sárga csillaggal jelent meg az iskolában.

Herceg ESTERHÁZY PÁL

Herceg Esterházy Pál katolikus nevelését, a kiváló család hagyományait és gondolkodását, hitbéli elkötelezettségét ismerve - és tisztelettel elismerve nem is tűnhet különösnek, hogy a Budapesten élő herceg 1944-ben többeknek menedéket nyújtott. A tomboló nyilasterrort elítélte, fellépett ellene. Katolikus szervezetek útján az üldözötteknek különböző összegeket juttatott. Az éhező, mindinkább

Helytállásért elismerések: 2013. aug. 4., Holokauszt Emlékközpont

	<p>életveszélybe került zsidó gyermekek ellátására 100 000 pengőt adományozott. Az összeg önmagában is hatalmas summát képezett, de még fontosabb hangsúlyoznunk, hogy a pénzt olyan helyre juttatta, ahol az életet jelentette, s felhasználásával az ordas üldözőknek mit sem jelentő, kioltásra ítélt életet mentettek meg.</p>
<p>Dr. JOÓ SÁNDOR</p> 	<p>Joó Sándor református lelkész 1944 tavaszától egyházközösségét is igénybe véve segített etnikai, vallási vagy politikai okokból menekülő üldözött személyeknek elbújni a német, illetve nyilas hatóságoktól. 1944 őszén Schifferné Szakasits Klárát három gyermekével eljuttatta a Sváb hegyi Zsindely villába, majd később a Maros utcai református menedékbe, a Darányi villába. Joó Sándor emberségéről, helytállásáról Schifferné Szakasits Klára a „Magamról és másokról” címmel könyvében is megemlékezett.</p>
<p>Dr. SZÉKELY LAJOS</p> 	<p>Raoul Wallenberg legmeghatóbb tettei közé tartozik a gettóban, védett házakban életben maradt gyermekek mentése. A nyilas sortüzek ugyanis nem kímélték a védtelen gyermekeket sem. Wallenberg a védett házakban összezsúfolódott – legnagyobb részt árva – gyermekeket valamilyen nevelő- vagy gondozóotthonba vitte. A Károlyi grófok fóti kastélyát is, amelyből a grófi család nyugatra távozott, ilyen intézménnyé alakították. Dr. Gábor György, Dr. Koller György, ifj. Koller György, Gábor Judit svéd megbízottakkal közösen – Dr. Székely Lajos, Daczó Jolán, Arany Gabriella közreműködésével – már 1944 októberében megkezdték a gyermekek fogadásának előkészítését. Így jött létre a fóti Károlyi kastélyban a Svéd Vöröskereszt Gyermekotthona. A munkatársak közül Dr. Székely Lajos gyermeknevelőként közreműködött közel 50 zsidó gyerek</p>

Helytállásért elismerések: 2013. aug. 4., Holokauszt Emlékközpont

	<p>megmentésében. Kapcsolata többekkel - közöttük az Izraelben élő Csillag-testvérekkel - mindmáig fennmaradt. Székely Lajos 2013. július 23-án töltötte be 90. életévét.</p>
<p>SZÉNÁSI GYULÁNÉ</p> 	<p>Szénási Gyula Szegeden szolgált tartalékos zászlós gazdatisztként. Ott ismerkedett meg Barta János gabonakereskedővel, aki feleségével, Pick Stefániával megkérte, mentse meg lányukat, Barta Zsuzsit. Szénási Gyula tanítónő feleségével, a csicsatéri (Hódmezővásárhely területéhez tartozó Székkutas tanyaközpont) állami népiskola tanítói lakásban lakott 1944 áprilisától szeptember 7-ig. Ígéretéhez híven, áruhában menekítette ki Szegedről a mindenki által jól ismert Pick család sarját, Bartáék lányát. A közelgő szovjet hadsereg miatt Zsuzsi a Szénási családdal előbb Albertirsára, majd a felszabadulást követően Komáromba költözött.</p>
<p>VARSÁNYI ISTVÁN</p> 	<p>Idén van Varsányi István születésének 100. évfordulója. A legendás életű férfi 1939-ben, a II. világháború kitörésekor Lengyelországban segítette zsidó fiatalok menekülését. Varsó német megszállásának idején három zsidó fiatalember megmentéséhez járult hozzá a Makina-Zaręmby Kościelne-Białystok útvonalon. Magyarországra visszatérve közreműködött az id. Antall József menekültügyi kormánybiztos által vezetett munkában. Lengyel menekülteket, főképp katonákat és politikusokat kellett nyugatra kísérenie, de élelmet és gyógyszert is szállított sárga csillagos házakba. Utolsó küldetését 1945 februárjában Fertőrákoson teljesítette.</p>
<p>VÍG JÓZSEF</p> 	<p>Víg József kárpitos gyakran dolgozott együtt Feuer Gusztáv építészmérnökkel és feleségével, Kurz Augusztia belsőépítésszel. (A kárpitosműhely ma is működik az Izabella utca 37. számú házban.) 1940-ben Feuer Gusztávot munkaszolgálatra vitték, ezt követően feleségét Víg József befogadta az Almásy tér 13. alatti lakásába, ahol hamis dokumentumokkal, távoli családtagként élt a felszabadulásig. Kilenc éves leányukat, Feuer Helgát a Wekerle Sándor u. 19. alatti ház házmesterének 18 éves lánya, Kovács Editke vitte a karmelita zárdába, ahol új nevet kapott, Bereczky Gabriella lett. A kislány 1945 áprilisában jutott haza édesanyjához.</p>